

SŁOWNIK LITERATURY STAROPOLSKIEJ

ŚREDNIOWIECZE • RENESANS • BAROK

pod redakcją
TERESY MICHAŁOWSKIEJ

przy udziale
**BARBARY OTWINOWSKIEJ
ELŻBIETY SARNOWSKIEJ-TEMERIUŠZ**

**WROCLAW • WARSZAWA • KRAKÓW
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO**

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne (Teresa Michałowska)	5
Adresat literacki – pojęcie (Teresa Michałowska)	9
Afekty (Barbara Otwinowska)	12
Aforyzm (Leszek Kukulski)	16
Akrostych (Stefan Nieznanowski)	19
Alegoria (Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	20
Anagram (Stefan Nieznanowski)	26
Anakreontyk (Alicja Szastyńska-Siemion)	27
Angielsko-polskie związki literackie (Witold Ostrowski)	30
Antyk (Tadeusz Bieńkowski)	33
Antypetrarkizm (Jadwiga Kotarska)	42
Apoftegmat (Teresa Michałowska)	44
Apokryf (Maria Adamczyk)	46
Arkadia (Anna Krzewińska)	55
Ars epistolandi (Teresa Lancholc)	61
Ars metrica (Barbara Otwinowska)	65
Arystotelizm (Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	68
Bajka (Hanna Dziechcińska)	75
Bajka ludowa (Helena Kapelańska)	78
Barok (Jadwiga Sokołowska, Alina Nowicka-Jeżowa)	80
Biblia (Maria Adamczyk)	105
Biblioteki (Krystyna Korotajowa)	113
Biografia (Hanna Dziechcińska)	121
Bohater literacki – pojęcie (Teresa Michałowska)	123
Carmen polonicum (Teresa Michałowska)	132
Cenzura (Władysław Korotaj)	133
Cyzeronianizm (Barbara Otwinowska)	141
Czasopisma (Władysław Korotaj)	147
Czesko-polskie związki literackie (Józef Magnuszewski)	151
Czytelnictwo (Władysław Korotaj, Barbara Otwinowska)	153
Dialog (Janina Abramowska)	159
Diariusz (Hanna Dziechcińska)	163
Dramat (Julian Lewański)	165
Dramat liturgiczny (Teresa Szostek)	169
Drukarstwo (Krystyna Korotajowa)	171
Druki ulotne i okolicznościowe (Władysław Korotaj)	177
Duma (Ludwika Ślękowa)	179
Echo (Stefan Nieznanowski)	181
Edytorstwo (Tadeusz Bieńkowski)	183
Egzemplum (Maria Adamczyk)	186
Elegia (Stefan Nieznanowski)	188
Elogium (Barbara Otwinowska)	192
Emblemat (Janusz Pelc)	194
Enigmat (Stefan Nieznanowski)	197

Epicedium (Stefan Zabłocki)	199
Epigramat (Janusz Pelc)	202
Epika (Teresa Michałowska)	204
Epinicium (Alicja Szastyńska-Siemion)	211
Epitafium (Stefan Zabłocki)	216
Epitalamium (Katarzyna Mroczek)	218
Epos (Stefan Nieznanowski)	223
Epos heroikomiczny (Katarzyna Mroczek)	228
Erazmianizm (Maria Cytowska)	231
Fabuła – pojęcie (Teresa Michałowska)	236
Facecja (Teresa Michałowska)	241
Figury (Barbara Otwinowska)	246
Fikcja poetycka (Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	255
Filologia (Tadeusz Bienkowski)	259
Folklor (Helena Kapeliś)	261
Francusko-polskie związki literackie (Jadwiga Sokołowska)	265
Fraszka (Janusz Pelc)	269
Furor poeticus ((Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	273
Gatunek literacki (Teresa Michałowska)	280
Gongoryzm (Jadwiga Sokołowska)	287
Gramatyka (Barbara Otwinowska)	288
Hagiografia (Hanna Dziechcińska)	298
Hejnał (Dobrosława Platt)	302
Historiografia (Hanna Dziechcińska)	303
Hiszpańsko-polskie związki literackie (Krystyna Niklewiczówna)	307
Hodeporikon (Jacek Sokolski)	311
Horacjanizm (Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	313
Humanizm (Barbara Otwinowska, Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	321
Hymn (Jerzy Woronczak)	330
Ilustracja książkowa (Ewa Chojecka)	334
Imaginacja (Barbara Otwinowska, Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	340
Imitacja (Barbara Otwinowska)	344
Ingenium (Barbara Otwinowska)	349
Intermedium (Julian Lewański)	352
Iudicium (Barbara Otwinowska)	354
Język narodowy (Barbara Otwinowska)	357
Kancjonał (Stefan Nieznanowski)	364
Kazanie (Teresa Szostek)	366
Kolęda (Maria Bokszczanin)	371
Komedia (Julian Lewański)	373
Komedia elegijna (Krystyna Dmowska)	379
Komizm (Teresa Michałowska)	380
Kompozycja utworu – teoria (Teresa Michałowska)	386
Koncept – (Barbara Otwinowska)	389
Kontreformacja (Janusz Pelc)	393
Kronika (Teresa Michałowska)	399
Krytyka literacka (Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	408
Książka drukowana (Władysław Korotaj)	413
Książka ksylograficzna (Władysław Korotaj)	418
Książka rękopiśmienna (Władysław Korotaj)	419
Kultura literacka (Krzysztof Dmtryk)	426
Lipsjanizm (Andrzej Borowski)	441
Liryka (Teresa Michałowska)	443
List (Teresa Lanchole)	456
Literatura a kultura ludyczna (Hanna Dziechcińska)	461
Literatura a sztuki plastyczne (Jan Białostocki)	467
Literatura mieszczańska (Stanisław Grzeszczuk)	474

Literatura okolicznościowa (Teresa Michałowska)	480
Literatura sowizdrzańska (Stanisław Grzeszczuk)	485
Literatura ziemiańska (Stanisław Grzeszczuk)	494
Loci communes (Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	501
Madrygał (Stefan Nieznanowski)	506
Magia (Barbara Otwinowska, Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	507
Makaron (Stefan Nieznanowski)	510
Manieryzm (Barbara Otwinowska)	511
Marinizm (Alina Nowicka-Jeżowa)	521
Mecenat (Janusz Pelc, Władysław Tomkiewicz)	529
Metafora (Teresa Dobrzyńska)	538
Mimesis (Barbara Otwinowska, Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	545
Misterium (Julian Lewański)	548
Mitologia (Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	551
Moralitet (Janina Abramowska)	558
Mowa (Barbara Otwinowska)	562
Mówca (Zbigniew Rynduch)	568
Neopekureizm (Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	572
Neostoicyzm (Stefan Zabłocki)	574
Niderlandy a Polska (Andrzej Borowski)	577
Niemiecko-polskie związki literackie (Marian Szyrocki)	580
Nowela (Teresa Michałowska)	584
Nowiny (Jacek Sokolski)	589
Oda (Alicja Szastyńska-Siemion)	592
Okres retoryczny (Barbara Otwinowska)	594
Opera (Julian Lewański)	597
Opis – pojęcie (Teresa Michałowska)	599
Oryginalność (Teresa Michałowska)	602
Pamiętnik (Hanna Dziechcińska)	611
Panegiryk (Hanna Dziechcińska)	613
Parabola (Maria Adamczyk)	616
Parenetyka (Hanna Dziechcińska)	618
Parodia (Hanna Dziechcińska)	623
Pastorałka (Stefan Nieznanowski)	625
Paszkwil (Hanna Dziechcińska)	626
Petrarkizm (Jadwiga Kotarska)	628
Pieśń (Ludwika Ślękowa)	637
Pieśń dziadowska (Jacek Sokolski)	643
Pieśń ludowa (Helena Kapetusz)	644
Pieśń popularna (Jadwiga Kotarska)	647
Pieśń religijna (Miroslaw Korolko)	651
Planctus (Stefan Nieznanowski)	659
Platonizm (Barbara Otwinowska, Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	661
Podmiot literacki – pojęcie (Teresa Michałowska)	666
Podróże (Tadeusz Bieńkowski)	670
Poema – pojęcie (Teresa Michałowska)	672
Poemat alegoryczny (Jacek Sokolski)	682
Poemat satyrowy (Paulina Buchwald-Pelcowa)	689
Poeta – pojęcie (Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	691
Poetyka (Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	701
Poezja – pojęcie (Elżbieta Sarnowska-Temeriusz)	707
Poezja „kunsztowna” (<i>poesis artificiosa</i>) (Teresa Michałowska)	718
Poezja meliczna (Jadwiga Kotarska)	723
Poezja nowołacińska (Maria Cytowska)	727
Poezja polityczna (Stefan Nieznanowski)	737
Pomorze Gdańskie: kultura i piśmiennictwo (Bronisław Nadolski)	742
Postylla (Jacek Sokolski)	747

Proza nowolacińska (Tadeusz Bieńkowski)	749
Przystawie (Julian Krzyżanowski)	753
Psalm (Teresa Michałowska)	755
Pseudonim (Dobrośława Świerczyńska)	761
Publicystyka (Edmund Kotarski)	763
Raki (Stefan Nieznanowski)	774
Rama utworu (Renata Ocieczek)	775
Reformacja (Janusz Tazbir)	779
Reguły (Teresa Michałowska)	786
Renesans (Janusz Pelc)	790
Retoryka (Barbara Otwinowska)	809
Rodzaj literacki (Teresa Michałowska)	816
Romans (Teresa Michałowska)	822
Rusko-polskie związki literackie (Paulina Lewin)	829
Sarmatyzm (Janusz Pelc)	834
Satyra (Paulina Buchwald-Pelcowa)	838
Scholastyka (Juliusz Domański)	844
Sekwencja (Jerzy Woronczak)	860
Sentencja (Barbara Otwinowska)	864
Sielanka (Anna Krzewińska)	866
Silva rerum (Maria Zachara)	872
Skandynawia a Polska (Edmund Kotarski)	875
Słowniki (Barbara Otwinowska)	879
Sonet (Stefan Nieznanowski)	885
Stosowność (Teresa Michałowska)	887
Styl – teorie (Maria Renata Mayenowa)	896
Style literatury (Teresa Skubalanka)	904
Symbol (Jacek Sokolski)	917
Szkolnictwo (Tadeusz Bieńkowski)	923
Sztuka – pojęcie (Teresa Michałowska)	930
Śląsk – piśmiennictwo (Jan Zaremba)	937
Średniowiecze (Teresa Michałowska)	939
Teatr (Julian Lewański)	970
Towarzystwa literackie i naukowe (Bronisław Nadolski, Cyprian Mielczarski, Dobrośława Platt)	977
Tragedia (Janina Abramowska)	982
Tragizm (Janina Abramowska)	986
Traktat (Hanna Dziechcińska)	989
Tren (Janusz Pelc)	990
Trop (Jerzy Woronczak)	995
Tropy (Barbara Otwinowska)	998
Waleta (Stefan Nieznanowski)	1003
Węgiersko-polskie związki literackie (Jan Ślaski)	1005
Wiersz (Lucylla Pszczółowska)	1009
Włosko-polskie związki literackie i kulturalne (Julian Lewański)	1020
Wschód w kulturze i piśmiennictwie (Barbara Majewska)	1035
Wymowa (Barbara Otwinowska)	1055
Wzory osobowe (Halina Dziechcińska)	1060
Zwierciadło (Hanna Dziechcińska)	1067
Indeks pojęć	1069
Indeks nazwisk	1076